tom žalvarinėm lankinėm gyvulinėm segėm, žalvariniu įvijiniu žiedu, žalvarine sagtele. Be to, kape rasta dar žalvarinės lankinės segės buoželių.

Retos puošnios įkapės aptiktos ir moters kape Nr. 105. Mirusiajai į kapą buvo įdėta geležinė yla, molinis puodelis, iš kurio telikusios šukės. Jos kaklą puošė apvara iš gintaro karoliukų ir žalvarinių įvijėlių, žalvarinis pusovalės formos kabutis, o krūtinę - žalvarinis smeigtas, kurio išlikusi tik adata. Ant rankų uždėta po žalvarinę apyrankę, žalvarinis įvijinis žiedas. Prie juosmens prikabintas žalvarinis apskritas kabutis, dengtas sidabro plokštele ir puoštas 5 mėlyno stiklo akutėm.

Ištirtoji kapinyno dalis datuotina VII a. pab. - VIII a.

Kristina Rickevičiūtė

ŠULAIČIŲ PLOKŠTINIS KAPINYNAS

Kapinynas yra Kėdainių rajone, 0,1 km į R nuo kairiojo Šušvės kranto ir apie 2 km į P nuo kelio Krakės-Pašušvys. Tai nedidelė 78x73 cm dydžio kalvelė, vietinių gyventojų vadinama "Kapine". Iki 1978 m. ant jos stovėjo sodyba. Melioruojant sodybą nugriovė. Kalvelė buvo ariama. Prieš porą metų kalvelėje pradėjus kasti žvyrą, rasta žmonių ir žirgų kaulų, įvairių dirbinių: VI a. žalvarinė ilgakojė segė, siauraašmenis kirvis, XIV-XVI a. žalvarinių apskritų segių. Pagrindinė kapinyno dalis sunaikinta, nes kalvelės V ir R dalyje iškastos dvi žvyrduobės. Išliko tik centre pailgas Š-P kryptimi besitęsiantis kapinyno ruoželis bei kalvelės pakraščiai.

Kapinynas anksčiau nebuvo žinomas ir į archeologinių paminklų sąrašą neįtrauktas.

1983 m. KVIM centrinėje kapinyno dalyje ištyrė 284 m^2 plotą, aptiko 2 žmonių griautinius kapus ir 18 žirgų kapų su 21 žirgu. 15-oje kapų palaidota po vieną žirgą, o kapuose Nr. 3, 13, 17 - po du. Žirgai palaidoti pailgose ovalo formos, nuo 140x80 iki 265x105 cm dydžio duobėse, daugiausia galvomis į ŠV. Šeši žirgai gulėjo galvomis į ŠR (k. 3b, 6, 8, 9, 12, 15). Kapų duobių gylis 55-98 cm. Septyniuose kapuose (k. 1, 3a, 4, 6, 13a, 14, 15) žirgai gulėjo kniūpsti su pritraukta galva prie krūtinės ar pakišta po krūtine. Kartais kaukolė stovėjo šnervėmis statmena į duobės dugną. Kapuose Nr. 9 ir 12 žirgai gulėjo ant kairiojo šono. Kitų žirgų griaučių padėtis nenustatyta.

Pažymėtina, kad šešiuose kapuose (k. 1, 3, 7, 9, 16, 18) aptikta degėsių, smulkių angliukų.

Žirgai palaidoti su turtinga, puošnia apranga. Kapuose surasti žirgų aprangos reikmenys rodo, kad labiausiai buvo puošiama žirgo galva. Penkiolikos žirgų nasruose rasti geležiniai dvinariai arba trinariai žąslai. Kai kuriuose kapuose (k. 6, 13b, 14, 17) rasta po 2 žąslus. Iš 30 rastų dvinarių ir trinarių žąslų 8 - su kauliniais skersiniais (5 - iš kapų Nr. 2, 4, 6, 14, 17a, 2 - atsitiktiniai), puošniai ornamentuotais akutėm, eglute, zigzagu, tiesiom ir lenktom linijom.

Kape Nr. 8 dvinarių žąslų geležinių skersinių išorinė pusė puošta sidabru. Tik vieneri dvinariai žąslai rasti su žalvariniais skersiniais (k. 9).

Gausiai (54) ir įvairių rasta kamanų diržų apkalų. Apkalai įvairių formų: kryžiniai, apskriti, pailgi. Dauguma geležinių ir žalvarinių apkalų puošti sidabru. Saviti, įdomūs du atsitiktiniai žalvariniai, puošti aukso plokštele, pailgi apkalai, matyt, irgi puošė kamanas.

Kapuose Nr. 4, 6, 17a ant žirgo kaukolės rasti kamanų diržų geležiniai skirstikliai.

Kai kurių žirgų kamanos buvo puoštos žvagučiais. Kape Nr. 10 rasti žvagučių vėriniai susidėjo iš įvijėlių, tarp kurių kabinta po žvagutį. Daugumos žirgų karčiuose ir uodegoje įsuktos žalvarinės įvijos arba įvijinės skardelės; rastųjų kapuose Nr. 6, 7 paviršius pasidabruotas. Prie 10 žirgų ties viršugalviu, ant dešiniojo ar kairiojo žandikaulio ar kaklo slankstelių rasta po gintarinį karoliuką.

Vienintelis skambalas rastas suardytame kape Nr. 10.

Balno kilpa rasta tik viena ir ta pati atsitiktinė. Be to, rasta 12 geležinių ir žalvarinių sagčių (iš jų 8 kapuose ir 4 atsitiktinai).

Remiantis radiniais, žirgų kapus reiktų datuoti XI-XIV a.

Aptikti tik du griautiniai žmonių kapai. Kape Nr. 1 buvo belikę tik kojų kaulai. Griaučiai nukasti, eksploatuojant karjerą. Moters kapas Nr. 2 suardytas. Jame rasta: žalvarinis storesne priekine dalim žiedelis, žalvarinė pasaginė segė aguoniniais galais, sidabrinė pasaginė segė pintu lankeliu ir stilizuotom gyvulinėm galvutėm, susukta sidabrinė trikampio skersinio pjūvio viela, sverianti 57,800 g, ir molinio puodo šukė. Kapas datuotinas XV a.

Kapinyno tyrinėjimai bus tęsiami.

Jonas Stankus

ANTRASIS PLOKŠTINIS GENČŲ KAPINYNAS

Genčų kaime, Kretingos raj., prie ribos su Tūbausių kaimo laukais, Akmenos deš. krante 1940 m. buvo aptiktas ir pradėtas tyrinėti X-XII a. plokštinis kapinynas. 1962 m. kasant silosui duobę,